

PIŠE: SONJA BISERKO

Kraj kosovskog mita

Kosovski mit je ostao u svesti srpskog naroda kao centralni događaj čitave srpske istorije. Imao je značajnu ulogu u stvaranju moderne srpske države. A nakon balkanskih ratova 1913, vidovdanski kult (nastao tokom XIX stoleća), slavi se kao dan "junačkog ogledanja i pobede nad zlom" i postaje simbol krvave bespoštedne osvete nad svim što je tursko, muslimansko uopšte. Vidovdan je zvanično uveden kao nacionalni, crkveni praznik 1913. godine, znači tek nakon "definitivne pobede nad Turcima".

Pokušaj Beograda da tokom XX stoleća, najpre nacionalizacijom i kolonizacijom Kosovo pretvori u dominantno srpsko, nije uspeo, kao ni kasnije namere o proterivanja Albanaca u Tursku. Pokušaj da se na Kosovo usmere izbeglice iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine (tokom devedesetih godina prošlog veka), takođe nije uspeo. Zbog uspona i biološke ekspanzije albanskog naroda, srpski nacionalisti u strahu od demografske eksplozije počinju da traže i druga rešenja za Kosovo, pre svega imajući na umu njegovu amputaciju. Kosovski mit početkom osamdesetih godina oživljava ponovo i vešto se zloupotrebljava za političku homogenizaciju srpskog naroda. Buđenje srpskog nacionalizma posredstvom kosovskog mita predstavljalo je otvaranje srpskog pitanja u Jugoslaviji sa namerom da se srpski državni okvir pomeri na severozapad.

NATO intervencija 1999. godine sprečila je planove Beograda da proterivanjem Albanaca reši kosovsko pitanje. Međutim, i nakon de facto poraza na Kosovu, beogradski rezim nastavlja sa starom strategijom u novim okolnostima. Ona ide u dva pravca: negiranje i podrivanje međunarodne misije i

pripremanje podele Kosova na entitete. Ni demokratska vlast nije pokazala dobru volju da sa Albancima nađe jezik sporazumevanja kako bi se stvorili uslovi za modus vivendi dva naroda.

Srpski nacionalisti smatraju podelu definitivnim rešenjem kosovskog pitanja, ali sa time nikad nisu izašli kao sa zvaničnim predlogom, sve do proleća ove godine. Dobrica Ćosić je prvi o tome javno govorio, ističući da je "trajno rešenje kosovskog pitanja u podeli Kosova i Metohije i teritorijalnom razgraničenju između Srbije i Albanije". Ovakva formulacija u kojoj se pominje "razgraničenje između Albanije i Srbije" (a ne Srba i Albanaca na Kosovu) je u skladu sa Ćosićevom definicijom jugoslovenskih ratova, kao načina za "rekompoziciju Balkana". Ćosić smatra da treba pristati na "trećinu Kosva", jer "ako nismo spremni da ponovo oslobodimo Kosovo, a nismo spremni, treba ga podeliti sa Albancima. Uzeti srpske predele i manastire, Albancima prepustiti ono što je postalo albansko. Inače ući ćemo u permanentni rat sa Albancima, koji ne možemo dobiti".

Beograd nije pokazao nameru da ozbiljno učestvuje u pregovorima sa Prištinom koji su prethodili proglašavanju nezavisnosti Kosova. Ni mišljenje Međunarodnog suda pravde o legalnosti kosovske deklaracije o nezavisnosti nije promenilo stav Beograda u odnosu na Kosovo. Beograd nije pokazao nameru da prihvati novu realnost i novi međunarodni status Kosova. Naprotiv, ponašao se kao da se nije desila nikakva promena.

Približavanje datuma za dobijanje statusa kandidata za članstvo u Evropskoj uniji, srpska elita je shvatila kao poslednju priliku da obavi „nedovršen“ posao oko Kosova. Već od proleća, pojedini političari otvoreno zagovaraju podelu i po prvi put se ona i zvanično nudi kao opcija.

Odluka kosovske vlade da zauzme granične prelaze Jarinje i Brnjak i time konsoliduje kosovsku državnost dobila je prečutnu podršku međunarodne zajednice. Uz podršku Beograda je tim povodom organizovana „balvan revoluciju“, čime je jasno stavljeno do znanja da se status Kosova smatra još uvek otvorenim pitanjem.

Pokušaj da se izdejstvuje podela (barikadama) tokom leta nije uspeo, što je vladajuću koaliciju kompromitovalo pred međunarodnom zajednicom, upravo u trenutku kada se od Srbije očekivao pojačani napor da se što pozitivnije predstavi EU, uoči dobijanje statusa kandidata za članstvo. To je doprinelo utisku da srpska elita u suštini i ne želi članstvo u EU.

Manipulacija i vlasti i opozicije sa emocijama u vezi sa situacijom na severu Kosova dovela je do toga da se građani Srbije sve negativnije odnose prema evropskim integracijama i da EU smatraju odgovornom za situaciju na Kosovu. Posebno negativno deluje teza da EU stalno „nameće nove uslove“ Srbiji, koja se uporno plasira preko medija.

Usporavanje reformi, tenzije i sukobi na severu Kosova, zabrana Parade ponosa, sve to svedoči o znatno dubljoj krizi u znatno širem kontekstu. Nesposobnost političke klase da Srbiju, 11 godina nakon svrgavanja režima Slobodana Miloševića profilise kao demokratsku zemlju sa jasnim modernizacijskim ciljem, na dramatičan način dovela je u pitanje evropsku perspektivu građana ove zemlje.

Rezolutno ponašanje EU i KFOR u vezi sa „balvan revolucijom“ na severu Kosova ogolilo je nesposobnost srpske elite da realno promišlja svoje mogućnosti i da postavi realne ciljeve za budućnost Srbije. Njihovo ponašanje poslednjih meseci

u vezi sa Kosovom definitivno je poništilo kosovski mit, a njih predstavilo kao antimoderne i provicijalne političare. Permanentna renacionalizacija preko kosovskog mita smanjuje demokratsku mobilizaciju Srbije za neophodan preokret ka evropskoj budućnosti. Srbija može napred samo sa većom političkom koordinacijom i većom svešću o opštem interesu.

Svi narodi imaju svoje mitove, ali retko koji svoje mitove i živi. To je znak nesposobnosti da se nose sa realnim životom. Još je davno Miodrag Popović napisao „Vidovdan i časni krst“, upozoravajući na to da se istorijska zbilja meša sa mitskom realnošću, stvarna borba za slobodu sa očuvanim paganskim sklonostima (osveta, klanje, prinošenje žrtve, oživljavanje herojskog pretka), što sve zajedno, potencijalno sadrži u sebi sve osobine sredina sa neukroćenim mitskim impulsima. Kao određena faza u razvitku nacionalnog mišljenja, taj mit je bio istorijski neophodan. Ali, kao trajno stanje duha, vidovdanski kult može biti i koban po one koje nisu u stanju da se iščupaju iz njegovih pseudomitskih i pseudoistorijskih mreža. U njima savremena misao, duh čovekov, može doživeti novo Kosovo, intelektualni i etički poraz“.